

Klimateffektiv plastupphandling

Kartläggning av plast

Inledning

Under våren och hösten 2017 genomförde medlemmarna i Klimateffektiv plastupphandling en kartläggning av deras respektive flöden av plast. Projektets medlemmar tog fram statistik för de plastprodukter de köper in och använder. Några av deltagarna signalerade redan från start att deras statistikunderlag skulle tas fram först under vintern 2017/våren 2018 då logistik med samarbetspartners inte tillåter tidigare aktivitet. Dock fanns ett så stort statistiskt underlag i december 2018 att projektet som planerat kunde ta beslut kring vilka produkter projektet ska jobba vidare med i dess upphandlingsfas.

Syfte

Syftet med kartläggningen är att inventera plastflödena hos medlemmarna och utifrån dessa hitta de stora flödena av plast för att kunna bedöma var projektet gör störst nytta. Den kunskapen har legat till grund för hur projektet ska jobba vidare med att minska klimatpåverkan genom förändrade upphandlingskriterier. Den kunskapen har även legat till grund för de insatser som syftar till att förändra användandet av plast i verksamheterna.

Metod

Tillvägagångssättet har skiljt sig avsevärt mellan de olika aktörerna beroende på deras kärnverksamhet.

Genomförande

Uppsala kommun

Uppsala kommun har kartlagt inköpen via Varuservice och sett att förbrukningsprodukter i plast, som påsar och säckar, representerar de största flödena av plast. Även skoskydd och engångsförpackningar tillhör de stora produktkategorierna av plast. Inom kommunal verksamhet har man påbörjat arbetet med att ta bort alla papperskorgar, och därmed även soppåsar, vid kontorsplatser och ersätta dessa med källsorteringsstationer på lämpliga ställen i lokalerna.

Fresenius Kabi AB

Fresenius Kabi AB valde att genomföra en större plockanalys på sitt plastavfall från produktionen. Detta gjordes i samarbete med deras avfallsentreprenör Ragn-Sells. Resultatet var att stora volymer plastavfall från den egna verksamheten identifierades. Dessa går uteslutande till förbränning då det inte finns någon mottagare av plastavfallet.

Fresenius Kabi gör bland annat näringslösning och tillverkar även den påse i plast som näringslösningen paketeras i. Den enskilt största plastprodukten som idag går till energiåtervinning är bobiner, den rulle som plasten till näringslösningspåsarna är upprullad på. Fresenius Kabi och Ragn-Sells fortsatte tillsammans arbetet med att hitta aktörer som är intresserad av att materialåtervinna den produkten. Under våren 2018 har arbetet gett resultat och kontakt har tagits med en återvinningsaktör som är intresserad av materialet.

Sveriges lantbruksuniversitetet

Sveriges lantbruksuniversitetet (SLU) har gjort en omfattande inventering på djursjukhusets lab. De har redan bytt ut en del engångsprodukter mot flergångsprodukter med samma funktion. Utöver användning av "vanlig plast" som till exempel plastpåsar, säckar och handskar köper de in stora mängder varor som är emballerade och skapar ett stort avfallsflöde. SLU har bland annat en egen jordbruksverksamhet som köper inplastad ensilage och kraftfodersäckar. Därför har de bestämt sig för att arbeta vidare med det emballage som kommer med inköpta produkter.

Uppsala pastorat

Uppsala pastorat har inlett ett arbete tillsammans med sin städentreprenör för att minska den plast som används inom lokalvården, till exempel soppåsar, sopsäckar, kemflaskor, handskar och skoskydd. Många av de produkter som används finns redan som biobaserat eller återvunnet alternativ och kan förändras i dialog med städentreprenören och genom kommande upphandlingar.

Region Uppsala

Region Uppsala arbetar sedan tidigare intensivt med en minskningslista för vissa prioriterade plastprodukter och väljer att gå vidare med lite högre hängande frukter. Region Uppsala ingår även i ett annat plastprojekt där de är delaktiga genom att prova förkläden i förnybar plast av olika kvaliteter.

Vattenfall värme AB

Vattenfall Värme AB har i samarbete med sitt städbolag bytt ut soppåsarna på kontoren mot biobaserade påsar. Men i sammanhanget är det desto mer angeläget att arbeta med inkommande avfall till Vattenfalls förbränningsverksamhet för att minska klimatpåverkan från plast. En specifik produkt som kommer till förbränning, och som även fler av aktörerna i projektet använder i sin verksamhet, är behållare avsedda att slänga farligt avfall som stickande och skärande föremål samt föremål med smittorisk. Behållaren plomberas och skickas som restavfall till Vattenfalls kraftvärmeverk. Företaget OragnoClick i Arninge, har tagit fram en prototyp i cellulosa. Den produkten ska vidareutvecklas för att klara alla krav, detta görs i nära samarbete med Region Uppsala och Uppsala Universitet.

Uppsala universitet

På Uppsala universitet har en omfattande kartläggning genomförts med hjälp av alla verksamhetschefer. De går genom sina lokaler och verksamheter med den checklista som projektet gemensamt har under utveckling. Utöver kännedom om vilka produkter de använder, har de även preciserat mängder och leverantörer. Syftet med att inhämta information den vägen har varit att involvera personalen i arbetet men även att testa och förfina checklistan samt komma fram till information som inte framkommer i inköpslistor och statistik.

Statistik

Uppsala kommun

Kategori	Total vikt, kg	Total kg CO2
Förkläde plast engångs	11524	56468
Handskar	94277	461957
Sopsäckar	68876	337492
Påsar	2295	11246
Övriga påsar	1042	5106
Bägare	1123	5503
Skoskydd	11341	55571
Spruta	338	1656
Burkar	96	470
Tvättlappar	469	2298
Underlägg	77	377
Inkontinens/blöjor/bindor	234	1147
Köksfolie	29656	145314
Bestick, muggar	1150	5635
Övrigt	85	417
Total ton	223	1091

Plastrejekt från biogasanläggningen: 1500 ton plast, 7350 ton CO2.

Fresenius Kabi

Kategori	Total vikt, kg	Total kg CO2
Bobiner	70 000	343 000
Totalt ton	70	343

Sveriges lantbruksuniversitet

Färdig statistik saknas i dagsläget.

Uppsala universitet

Artikel	Total vikt	CO2 (kg)
Påsar och säckar		
Sanitet	223	1095
30-50 L	2622	12848
70 L	2571	12600
125 L	9005	44124
Riskavfallbehållare	11363	55676
Skoskydd	256	1254

Totalt CO2 128 ton

Denna kartläggning pågår fortfarande.

Resultat

I december 2017 hölls ett projektmöte där målet var att besluta kring vilka produkter som projektet ska jobba vidare med. Även om projektdeltagarna har fått fram olika resultat vid sina respektive kartläggningar var gruppen eniga om att jobba vidare med tre produktgrupper, nämligen påsar och säckar, skoskydd och emballage.

Därmed gick uppdraget vidare till Uppsala kommuns upphandlare Per Johansson att titta vidare på hur projektet på olika sätt kan jobba för att minska klimatpåverkan genom upphandling av dessa produktgrupper.

Diskussion

Plast är ett komplext material som finns i en mängd olika artiklar. Det kan finnas stor skillnad i kvalitet inom och mellan produktgrupper. Kartläggningen visar tydligt att det är förbrukningsmaterialen vi ska gå vidare med för att rimligt snabbt kunna förändra köpmönster av plast. I plastbranschen går utvecklingen rasande snabbt. Förmodligen kommer både det lokala och det regionala projektet att landa på ett ställe som vi inte alls räknat med.

Slutsatser

Med facit i hand kan vi konstatera att kartläggningen bidrog till kännedom om våra plastflöden men kanske framför allt har både kartläggning och andra aktiviteter skapat en ökad medvetenhet om plast bland verksamheternas personal. Helt klart gör det projektet mer framgångsrikt när personalen engagerar sig. Det har kommit in flertalet förslag på förändring, allt från att ta bort papperskorgar till att studentfik tar bort sina pappersmuggar och studenterna blir tvungna att använda medhavd termos.